

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Quick Scan *ervaren effecten*

Coronamaatregelen op de veiligheid
binnen de chemische industrie

Aanleiding

In maart 2020 is de eerste lockdown afgekondigd ten behoeve van de bescherming van de bevolking tegen corona. De afgeroepen coronamaatregelen hadden ook effect op de chemiesector. Tijdens de pandemie hebben bedrijven met gevaarlijke stoffen wereldwijd hun werkprocessen moeten aanpassen of zelfs stil moeten leggen [1]. Elke wijziging in bedrijfsvoering, van afstand houden op de werkvloer tot het stilleggen van chemische processen, kan veiligheidsrisico's met zich meebrengen. Daarnaast hebben de afgekondigde maatregelen ook invloed op het werk van de inspectie. Een Quick Scan is uitgevoerd om inzicht te krijgen in de ervaren effecten van de coronamaatregelen op de veiligheid binnen de chemische industrie in Nederland.

Werkwijze

Voor deze Quick Scan is er gesproken met 12 deelnemers werkzaam bij/gerelateerd aan; de inspectie SZW, VNCI, Brzo-bedrijven, universiteiten, omgevingsdiensten of veiligheidsregio's. Tijdens de gesprekken zijn verschillende ervaringen gedeeld m.b.t. veiligheidsvraagstukken en andere uitdagingen als gevolg van

aanpassingen van werkwijzen door de coronamaatregelen in Nederland. Deze Quick Scan kan de overheid, industrie en wetenschap een eerste inzicht geven over de ervaren effecten van de coronamaatregelen op de veiligheid binnen de chemische industrie.

Deze (digitale) brochure laat de resultaten zien van de uitgevoerde Quick Scan. De verschillende onderwerpen die in deze brochure aanbod komen zijn Samenwerking en Communicatie, Inspecties en Onderhoud, en Aandachtpunten en Kansen. De informatie weergegeven in deze brochure is gebaseerd op persoonlijke ervaringen en inzichten van de deelnemers. De belangrijkste inzichten zijn weergegeven in de gekleurde blokken. Dit kunnen letterlijke uitspraken van deelnemers zijn of teksten die zijn geformuleerd aan de hand van meerdere gesprekken. De deelnemers hebben de mogelijkheid gehad om schriftelijk te reageren op de teksten en/of mondeling tijdens de digitale feedbacksessie.

Samenwerking en Communicatie

Uit de verschillende gesprekken komt naar voren dat de communicatie tussen bedrijven en veiligheidsregio's, omgevingsdiensten, en andere betrokkenen in het algemeen goed was en is. Er werd aangestipt dat een goede afstemming erg belangrijk is geweest bij het, op een veilige manier, organiseren en het laten doorlopen van bedrijfsprocessen. Zowel vanuit het aspect van de coronamaatregelen, als vanuit de procesveiligheid.

Openheid en overleg is belangrijk. Met een bedrijf een risico-inschatting maken, dat kan alleen als er een goede vertrouwensband is tussen de inspectie en de bedrijven.

De samenwerking tussen de zes Brzo-gespecialiseerde omgevingsdiensten wordt door de deelnemers als goed ervaren, ook tijdens de coronapandemie wisten zij elkaar goed te vinden. De samenwerking met de andere omgevingsdiensten is nog in opbouw. De deelnemers erkennen de problematiek geschetst in het rapport van commissie van Aartsen (2021), een te kleine bezetting van een omgevingsdienst is ongewenst [2].

Voldoende bemensing bij omgevingsdiensten is nodig om deel te kunnen nemen aan relevante overlegstructuren.

Deelnemers geven verder aan dat de communicatie betreft de coronapandemie binnen de bedrijven goed verloopt. Zo werken de bedrijven waarmee gesproken is met routekaarten waar in principe niet van af wordt geweken. Er werd vooruit gekeken en als er toch een aanpassing nodig is aan de routekaart, dan wordt er snel geschakeld. Deze eenduidige aanpak leidde er toe dat bij de bedrijven betrokken bij deze Quick Scan geen tekort was aan persoonlijke beschermingsmiddelen, zoals bijvoorbeeld mondkapjes. Met het oog op de veiligheid is het van belang dat werknemers op korte afstand van elkaar kunnen samenwerken, de investeringen in extra persoonlijke bescherming maakte dit mogelijk. Daarnaast is er een voorbeeld van een bedrijf waar gewerkt wordt met kleurcoderingen. Werknemers zijn voorzien van gekleurde polsbandjes en mogen alleen in de zones komen die gemarkeerd zijn met de corresponderende kleur. Hierdoor wordt het contact tussen de werknemers geminimaliseerd. Op Chemelot is er bovendien een coronateststraat

ingericht voor medewerkers met een operationeel-kritische functie op het industriecomplex [3].

Enkele van deze maatregelen werden mondiaal vanuit een moederbedrijf uitgerold. Het werken met een routekaart als eenduidige aanpak wordt door de bedrijven als een belangrijk aspect gezien om goed door te kunnen werken in deze crisis. Een centrale sturing vanuit een veiligheidsregio, omgevingsdienst of industriecomplex ontbrak, hierdoor hanteerden naburige bedrijven verschillende maatregelen.

Binnen de chemische industrie is persoonlijke bescherming niet iets nieuws, mede door deze gewenning en de goede communicatie binnen de bedrijven verliep de implementatie van de verschillende coronamaatregelen volgens de deelnemers doorgaans goed. Op deze manier konden veel werkzaamheden volgens hen op een veilige manier doorgang vinden.

Inspecties en Onderhoud

In de gesprekken kwam naar voren dat tijdens de coronacrisis zowel inspecties als onderhoud in het algemeen doorgestaan zijn. Wel vaak in een aangepaste vorm. Ofwel voor een deel digitaal, of met het nemen van een verscheidenheid aan maatregelen.

Zowel inspecties als goed onderhoud is van belang om bedrijven veilig te kunnen laten opereren. Hieronder worden de aanpassingen tijdens de pandemie m.b.t. inspecties en onderhoud verder toegelicht.

Inspecties

Begin 2020 heeft de inspectie meteen geacteerd op de nieuwe omstandigheden tijdens de pandemie en de afgekondigde lock-down. Binnen enkele dagen waren alle Brzo-bedrijven gecontacteerd (via, mail, telefoon of brief) en werd gevraagd om inzicht te geven in de mogelijke gevaren. In de eerste weken zijn er beperkt inspecties uitgevoerd (zie onderstaand nieuwsbericht uit 2020).

“De landelijke lijn vanuit BRZO+ tijdens de coronacrisis was tot nu toe om alleen toezicht op afstand uit te voeren. Fysieke inspecties werden opgeschort. Tenzij sprake was van een spoedeisende situatie of een bedrijf onder verscherpt toezicht. Dit beleid wordt nu aangepast. Afgesproken is dat vanaf maandag 18 mei wordt gestart met korte fysieke inspecties. De regionale inspectieteams bepalen in onderling overleg de daadwerkelijke startdatum [4].”

*Contact vanuit inspectie SZW:
“Binnen enkele dagen waren alle Brzo-bedrijven gecontacteerd (via, mail, telefoon of brief) en werd gevraagd naar inzicht in de mogelijke gevaren.”*

Een inspectie bestond in de periode na 18 mei 2020 uit een voorbereiding op afstand gevolgd door een fysiek bezoek van maximaal 4 uur. Het uitgangspunt hier was dat alles wat digitaal kan ook digitaal gebeurt. Voorheen werden documenten op het bedrijventerrein gecontroleerd, nu worden de documenten doorgestuurd en vooraf doorgenomen. In de gesprekken kwam naar voren dat de fysieke inspecties op het bedrijventerrein cruciaal zijn en blijven. Op deze manier krijgen de inspecteurs ook een indruk van de bedrijfscultuur.

Enkele bedrijven hebben niet tijdig een wettelijke keuring uitgevoerd aan (druk)apparatuur, zonder dat hiervoor, naar het oordeel van de inspectie, een rechtvaardigingsgrond bestond. Hierop is volgens het staand beleid gehandhaafd.

Bij de bedrijven worden ook nog steeds interne inspecties uitgevoerd. Als aandachtspunt wordt wel aangegeven dat het belangrijk is dat de communicatie tussen veiligheidsdeskundigen (die tegenwoordig vaak thuis werken) en medewerkers on site goed blijft.

Onderhoud

Tijdens deze Quick Scan is het beeld ontstaan dat de onderhoudswerkzaamheden bij veel bedrijven ofwel alsnog door konden gaan (met aanpassingen), of er was een mogelijkheid voor uitstel. In enkele gevallen ontstonden er knelpunten doordat het onderhoud van drukapparatuur op een eerder moment al was uitgesteld en dat hierdoor niet nogmaals uitstel verleend kon worden (zie Warenwetregeling drukapparatuur en Warenwetbesluit drukapparatuur). In veruit de meeste gevallen is er door het goede contact tussen de inspectie, bedrijven, veiligheids-

regio en omgevingsdiensten snel een passende oplossing gevonden. Verder kwam als mogelijke oplossing voor het wel of niet kunnen uitstellen van onderhoudswerkzaamheden het conditie gestuurd onderhoud naar boven in plaats van het periodieke onderhoud.

Enkele bedrijven hebben ontheffing gekregen van de veiligheidsregio voor een onderhoudsoperatie.

Verschillende bedrijven hadden het afgelopen jaar een turnaround op het programma staan. Bij een turnaround komt er extra personeel naar de bedrijven toe om onderhoudswerkzaamheden uit te voeren. Een deel van deze werknemers moesten ingevlogen worden vanuit het buitenland, door het inreisverbod voor mensen buiten de EU werd het moeilijker om geschikte onderhoudsmonteurs te vinden. Hieronder een situatieschets gevormd

door input uit de gesprekken van een turnaround tijdens de lockdown:

“Alleen focus op het bedrijventerrein zelf is niet genoeg, er komen bij een turnaround ook 1000 man extra hiernaartoe die moeten worden ondergebracht in vakantieparken en in volle busjes naar het terrein komen. Er werden afspraken gemaakt met het bedrijf over huisvesting en er werd verzocht om niet te struinen door supermarkten maar eten te bestellen. Hulp van omliggende gemeenten was nodig.”

Een bedrijf moet een turnaround altijd melden bij de veiligheidsregio en over huisvesting en verkeerstromen worden afspraken gemaakt, ook buiten de pandemie. Bedrijven in de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) die een ontheffing wilden hebben op de noodverordening die de VRR op 30 maart 2020 afkondigde moesten inzichtelijk maken welke maatregelen ze treffen om verspreiding van het virus te voorkomen [5].

Aandachtspunten en Kansen

In deze sectie staan enkele aandachtspunten en kansen omtrent de veiligheid in brede zin binnen de chemische industrie die tijdens de gesprekken naar boven kwamen.

Door het thuiswerken van de afdeling veiligheid zou er minder interactie tussen de collega's op de werkvloer en de veiligheidsdeskundigen kunnen zijn. Hierdoor kunnen collega's van veiligheid mogelijk minder zicht hebben op de veiligheidsaspecten in een bedrijf.

De huidige wetgeving anticipeert alleen op een 'korte' crisis en is onvoldoende toepasbaar op een langdurige pandemie.

De veiligheidsregio's maken afspraken over de aanpak van rampen en crises. Voor incidenten met een korte tijdspan is de crisisbeheersing goed georganiseerd. Deze coronacrisis duurt meerdere maanden en uit de gesprekken komt naar voren dat de huidige wetgeving hier onvoldoende op anticipeert. In de Evaluatie Wet veiligheidsregio's (2020) wordt onderschreven

dat de democratische controle op crisisbeheersing tijdens langdurige crises op dit moment onvoldoende is geborgd [6].

Hoewel veel bedrijven snel een crisis-aanpak hadden, mede dankzij de sturing vanuit de moederbedrijven en door de ervaringen van de sector, werd duidelijke algemene informatie over de bestrijding van corona, zoals een eenduidige boodschap over beschermings-middelen, vanuit de Nederlandse overheid wel gemist.

Zorgpunt, we hebben veel zelf uit moeten zoeken. Informatie zoeken op websites van de overheid, van het RIVM van de RUD etc. We moesten overal 'winkelen'. Wij hadden de capaciteit om dit te kunnen maar dit zal voor kleine bedrijven lastiger zijn. De mondkapjesdiscussie heeft ons grijsse haren gegeven.

Er kunnen veiligheidsrisico's ontstaan door het onverhoopt opslaan van gevaarlijke stoffen als gevolg van de 'ketenproblematiek' tijdens een crisis. Bedrijven zijn van elkaar afhankelijk, als producten niet worden afgenomen stapelen deze zich op. Tijdens de

pandemie werd er bijvoorbeeld minder gevlogen waardoor er een overschot aan kerosine ontstond.

Naast de fysieke veiligheid is er ook aandacht voor de mentale gesteldheid van de medewerkers. Ook bij de chemiebedrijven gold; wat thuis kan moet thuis. Bedrijven zijn zich er van bewust dat het thuiswerken impact heeft op hun werknemers. Tijdens de gesprekken kwam naar voren dat de bedrijven steeds meer aandacht hebben voor dit aspect, er kwamen dan ook verschillende initiatieven voorbij ten behoeve van de mentale gezondheid. Zo werden er bijvoorbeeld presentjes gestuurd naar de medewerkers, er werden digitale koffiemomenten georganiseerd, workshops over psychisch welbevinden en medewerkers werden uitgedaagd om meer te bewegen met het gebruik van verschillende applicaties.

Slotwoord

Tijdens de gesprekken zijn geen grote knelpunten naar boven gekomen met betrekking tot de ervaren veiligheid binnen de chemische industrie door de implementatie van de coronamaatregelen. De communicatie tussen de inspectie, bedrijven, omgevingsdiensten en veiligheidsregio's werd door de deelnemers als goed ervaren. Mede door de goede afspraken met de veiligheidsregio's, omgevingsdiensten en gemeenten over onderhoudswerkzaamheden waren bedrijven in staat om de vitale processen draaiende te houden. Daarnaast anticipeerden bedrijven op de maatregelen door middel van routekaarten en investeringen in persoonlijke beschermingsmiddelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.

Referenties

- [1] MAHB Bulletin Special Issue, Pandemic measures and chemical process safety, MINERVA (Mei 2020)
- [2] Rapport commissie Van Aartsen. OM DE LEEFOMGEVING. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur (2021)
- [3] <https://www.chemelot.nl/nieuws/chemelot-richt-on-site-corona-teststraat-in>
- [4] <https://brzoplus.nl/actueel/nieuwsberichten/nieuwsberichten/nieuwsberichten-2020/opschalen-fysieke-inspecties/>
- [5] <https://petrochem.nl/aboutaleb-vrijstelling-groot-onderhoud-mogelijk-in-rijnmond/>
- [6] Evaluatie Wet veiligheidsregio's, naar toekomstbestendige crisisbeheersing en brandweezorg (2020)

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

Contactinformatie: omgevingsveiligheid@rivm.nl

Auteurs: Kyra Kieskamp; Henriëke Heideman

augustus 2021

De zorg voor morgen begint vandaag